

Mellomoppgjøret

Statens tariffområde

24. april 2025

KRAV NR. 1

24.04.2025 – kl. 10.00

Innledning

Akademikerne bygger sin politikk på at høy kompetanse og kunnskap lønner seg både for den enkelte og for samfunnet. Akademikerne ønsker et fleksibelt og trygt arbeidsliv, et bærekraftig, innovativt næringsliv og en konkurransedyktig offentlig sektor.

I inntektspolitikken jobber Akademikerne for en desentralisert og markedsbasert lønnsdannelse, med differensiering ut fra utdanning, kompetanse, kunnskap, innsats og ansvar. Det er de lokale parter som kjenner både virksomheten og lokale forhold best, og som gjennom kollektive lokale lønnsforhandlinger kan sikre uttelling for utdanning og kompetanse, både med hensyn til begynnerlønn og for den videre karriereutvikling.

Lønns- og forhandlingssystemet i staten må kunne bidra til å løse virksomhetenes kompetansebehov, og lønnsforhandlingene er et viktig verktøy for å kunne rekruttere og beholde riktig kompetanse, noe som igjen kan sikre kvalitativt gode tjenestetilbud. For å kunne tiltrekke seg riktig og kritisk kompetanse, er det viktig at virksomhetene har tilstrekkelig økonomisk handlingsrom. I en situasjon med høy etterspørsel etter arbeidskraft og lav arbeidsledighet, er det viktig at også staten evner å tiltrekke seg arbeidskraften.

Akademikerne jobber for å bidra til en økt organisasjonsgrad på arbeidstakersiden. Samarbeid og medbestemmelse er en av suksessfaktorene i den norske modellen, og må forvaltes på en god måte både sentralt og lokalt i virksomhetene.

Den økonomiske situasjonen

Krig og usikkerhet har preget situasjonen både nasjonalt og internasjonalt siste år. Usikkerheten om utviklingen i både norsk og internasjonal økonomi fremover er fortsatt til stede, og presidentskifte i USA har bidratt til å forsterke denne usikkerheten.

Aktivitetsnivået i norsk økonomi har vært moderat siste år, men forventes å ta seg opp gjennom 2025. Fra en vekst i BNP på 0,6 prosent i 2024, venter prognosemiljøene en vekst på mellom 1,2 og 2,0 prosent i 2025.

Prisveksten har avtatt gjennom 2024 og endte på 3,1 prosent fra 2023 til 2024. Det er fremdeles et godt stykke under målet til Norges Bank på 2,0 prosent. For 2025 har Teknisk beregningsutvalg (TBU) anslått prisveksten til 2,7 prosent.

Norges Bank valgte å holde styringsrenten uendret på 4,5 prosent i marsmøte. Dette som følge av at prisveksten tiltok noe gjennom februar. Det er ventet at styringsrenten ved utgangen av 2025 vil ligge på 4 prosent.

Frontfagsmodellen

Frontfagsmodellen innebærer at det er den faktiske lønnsveksten for konkurranseutsatt sektor som over tid skal være normgivende for øvrige deler av økonomien. Bakgrunnen for dette er blant annet at konkurranseutsatt sektor skal være konkurransedyktig i kampen om arbeidskraften.

Et viktig poeng for Akademikerne, er at anslaget som gis av NHO i forståelse med LO ikke må oppfattes eller praktiseres som et ferdig forhandlet resultat for etterfølgende tariffoppgjør. Anslaget er en hjelp i koordineringen av lønnsdannelsen siden lønnsveksten inneværende år er ukjent når anslaget kommuniseres. Den faktiske lønnsveksten måles av Teknisk beregningsutvalg året etter forhandlingene.

For mange virksomheter i staten vet vi at det er utfordringer med å beholde og/eller rekruttere arbeidskraft. Arbeidsledigheten er lav, og det er stor etterspørsel etter høyt utdannet arbeidskraft. Staten er preget av en sammenpresset lønnsstruktur, og lønnsgapet til sammenlignbare stillinger er betydelig mellom staten, privat sektor og andre deler av offentlig sektor. Staten må kunne være konkurransedyktig både på lønnsnivå og lønnsutvikling for å kunne tiltrekke seg og beholde riktig kompetanse. Dette er viktig for å kunne sikre og utvikle offentlige tjenester og velferdsordninger.

Anslaget fra frontfagspartene må ikke brukes som fasit for øvrige tariffområder, hverken ved kollektive forhandlinger på sentralt eller lokalt nivå. Fleksibiliteten i frontfagsmodellen må benyttes for å understøtte den nødvendige allokeringen av arbeidskraften til samfunnets beste. Frontfaget skal heller ikke legge føringer for hvordan anslaget på rammen skal fordeles i andre

tariffområder. Profil og innretning er det enkelte forhandlingsområdet sitt ansvar å bli enige om.

Forventninger til mellomoppgjøret 2025

Akademikerne forventer at tariffoppgjøret bidrar til reallønnsvekst for våre medlemmer, og samtidig bidrar til å redusere lønnsgapet mellom staten, privat sektor og andre deler av offentlig sektor for sammenlignbare stillinger. Dette er viktig for at det kan bli en reell konkurranse om arbeidskraften og slik at arbeidskraften allokeres dit den nyttiggjøres best.

I mellomoppgjøret vil Akademikerne i hovedsak vektlegge lokal handlefrihet og lokale kollektive forhandlinger. Vi forventer at det gjennomføres reelle forhandlinger på alle nivåer, og at virksomhetene bruker lønn som et aktivt personalpolitisk virkemiddel for å kunne beholde og rekruttere arbeidskraft som er viktig for sin oppgaveløsning og sine tjenester for befolkningen.

De økonomiske rammene i årets mellomoppgjør må ta innover seg den viktige rollen staten har som premissleverandør for privat næringsliv og et velfungerende samfunn. I en usikker og urolig tid er det ekstra viktig at statlig sektor kan levere godt på sikkerhet, beredskap, forskning og trygghet. For at statlige virksomheter skal kunne konkurrere om arbeidskraften, må lønnsnivåene reflektere viktigheten og verdien av de tjenester og tilbud staten skal levere på.

Hovedoppgjøret 2024 endte i streik da staten krevde å endre vår hovedtariffavtale, fra at lønnsfordelingen i sin helhet skjer lokalt til en kombinasjon av sentral og lokal fordeling. Ved inngåelsen av egen hovedtariffavtale i 2016 ble det stadfestet klare prinsipper for det nye lønns- og forhandlingssystemet. Systemet innebærer at den økonomiske rammen for oppgjøret forhandles sentralt, mens fordelingen i sin helhet skjer lokalt i den enkelte virksomhet. Akademikerne er tilfreds med at Rikslønnsnemnda valgte å prolongere vår hovedtariffavtale. Vi legger til grunn at fordelingen av den økonomiske rammen i år ikke vil bli et stridstema.

Samtidig vil vi bemerke at Rikslønnsnemdas kompetanse er å fastsette ny tariffavtale og ikke tolke eksisterende tariffavtaler. Det er det Arbeidsretten som gjør i det norske forhandlingssystemet.

Hovedoppgjøret 2024 viste tydelig hvor uheldig det er at politikerne legger føringer for avtaleutviklingen og lønnsforhandlingene i staten. Det er de statlige virksomhetene sine behov som bør være førende for statens lønnspolitikk.

Akademikerne krever:

- Hele den disponible potten skal fordeles gjennom kollektive lokale forhandlinger på det enkelte forhandlingssted, i tråd med tidligere avtalte prinsipper.
- Årets mellomoppgjør i staten skal bidra til reallønnsvekst for våre medlemmer. Akademikerne vil konkretisere sine økonomiske krav på et senere tidspunkt.

Akademikerne tar forbehold om nye og/eller endrede krav.